

Za gospodarje

Maribor, dne 13. februarja 1935.

Kmetska zaščita in zadruge.

Ministrski svet je na predlog kmetijskega ministra izdal uredbo o spremembah dosedanje uredbe o zaščiti kmeta od 3. avgusta 1934. Ta uredba, ki jo je naš list že objavil, prinaša dalekosežne spremembe in važne nove določbe. Kmetijski minister dr. Jankovič je 5. februarja dal o tem naslednjo izjavo:

»Po podatku o celokupnem znesku kmečkih dolgov v naši državi bi morali kmetje 15. nov. lanskega leta plačati na obrestih in na dospelih obrokih po dosedaj veljavni uredbi o zaščiti kmetov okrog 400 milijonov Din. Take svote pa naše kmečko gospodarstvo v zimskih mesecih ni zmoglo. V tem položaju se je morala vlada g. Jevtiča takoj odločiti za radikalne ukrepe, da bi stanje vsaj trenutno omilila. Zaradi tega je prišlo do sklepa o odgoditvi plačil do prihodnje jeseni (do 1. septembra). S tem bo pridobila tudi na času za dejavne ukrepe v svrhu izboljšanja gospodarskega položaja kmetov.

Da ne bi odgoditev plačil zadela nepravilno one dolžnike, ki so svojim obveznostim že zadostili, jim daje člen 4 nove uredbe posebne ugodnosti. Po stari uredbi je obrestna mera pri denarnih zavodih znašala 6%, pri zasebnih upnikih pa 3,5%; sedaj je ta obrestna mera znižana za denarne zavode na 4,5%, za zasebne pa na 1%. Razlika v iznosu 1,5 odstotka pri denarnih zavodih in 2,5% pri zasebnih upnikih se bo, kolikor so dolžniki že plačali obresti, vračunala na odplačilo glavnice dolga.

Glavna novost uredbe pa je, da so od zaščite odvzete terjatve kmetijskih zadrug in njihovih zvez. Ta sprememba je bila izvršena iz več razlogov. Predvsem predstavlja zadružno kreditiranje posebno veliko kredita, pri kateri je zadružnik sam sebi upnik in dolžnik. Zadružni krediti so se dajali in se dajejo samo za-

družnikom. Razen tega je naše zadružništvo po Rajfajznovem sistemu organizirano na načelu neomejenega vzajemnega jamstva. To dejstvo že samo po sebi izključuje zaščito kmeta, ki je dolžnik zadružnik. Je pa še drug poseben razlog, zaradi katerega se je morala načelno našemu zadružništvu priznati posebna pravica. To je namreč dejstvo, da v teku 40 let, odkar obstoja pri nas kmetijsko zadružništvo, ni bilo še nobenega primera, da bi se terjatve zadružnikov izterjale eksekutivnim potom.

Ostalo je še nekoliko važnih vprašanj, ki se bodo morala urediti s pravilnikom, ki bo izdan v najkrajšem času. Ta pravilnik bo obsegal v prvi vrsti popravilo stare uredbe, ki jo je treba popraviti že z ozirom na dobljene izkušnje. Pojem kmeta in opredelitev po čl. 2 uredbe je bila taka, da je omogočala razne zlorabe. Tako se je ogajalo, da so razni drugi stanovi, ki sploh niso kmetje, po pogrešnem tolmačenju pojma »kmet« dosegli zaščito, dočim so prej delali dolgove, češ, da niso kmetje.

Preostaja na koncu še skrb, da posamezne zadruge in zveze ne bodo prenašale izkoriščale svojega novega položaja in da ne bodo do polnega iznosa izterjale kmečkih dolgov. Kot kmetijskemu ministru mi je dano pooblastilo, da s pravilnikom odredim prehodno stanje in odločim, na kak način in v kakšnem iznosu lahko zadruge izterjajo kmečke dolgove.

*

Olajšanje zemljarine.

Finančni minister dr. Stojadinovič je izdal 5. februarja t. l. naslednjo uredbo o olajšanju zemljiškega davka:

1. Osnovni davek na dohodek iz zemljišča ostane tudi za davčno leto 1935 10% katastrskega čistega dohodka, toda v davčno osnovo zemljarine za to davčno leto se bo izjemno od obstoječih zakonskih predpisov vnesel čist katastr-

ski dohodek za njive (oranice) in pa za vinograde na skalnatem terenu, kjer so glavni dohodek kmeta, z vrednostjo — zmanjšano za 20%.

2. Pooblašča se finančni minister, da izda s posebnim odlokom navodilo za izvršitev te uredbe itd.

Ta uredba pušča v splošnem zemljarino na 10%, izjemo pa ustvarja za njive in vinograde. Za slednje velja še ta omejitev, da se morajo nahajati na skalnatem terenu in pa da so glavni dohodek kmeta. Za ti dve vrsti zemljišč se podlaga za računanje zemljarine zmanjša za 20%, račun za eno petino in se s tem zmanjša osnovni, pa tudi dopolnilni davek. Tako se bo v žitorodnih krajih pojavilo veliko število davčnih zavezancev, ki za časa trajanja te olajšave ne bodo podvrženi dopolnilnemu davku. Finančni minister računa, da bode pričujoča davčna olajšava, ki obstoja v zmanjšanju katastrskega čistega dohodka, stala državo okoli 100 milijonov Din na leto. K tej številki bi bilo pripomniti, da je v tekoči proračun kot državni dohodek od zemljarine vnesena svota 456 mil. Din.

To znižanje bo predvsem prišlo v korist onim banovinom, kjer tvorijo pretežni del kmetove zemlje, od katere ima dohodek, njive. To je predvsem donavska banovina, kjer obsegajo njive 79% vse obdelane zemlje, in vsaka banovina s 53%. Olajšave glede vinogradov pa so omejene na vinograde na skalnatih tleh in pod pogojem, da je to glavni dohodek kmeta. Tu bi bilo dobro, če bi se vnesla natančnejša določila, kakšno zemljo je smatrati za skalnato, da bodo tudi naši vinogradniki prišli do olajšav, in pa kdaj je smatrati, da prihajajo glavni dohodki kmeta iz vinograda. Po tudi pričakujemo od izvršilne uredbe.

*

Javna dela.

Vlada je izdala uredbo o velikih javnih delih, ki v glavnem določa tole:

1. Pooblašča se minister za gradbe in minister prometa, da v svrhu oživitve narodnega gospodarstva, pobijanja brezposelnosti in pospeševanja tujskega prometa pristopita k izvedbi velikih javnih del, ki bodo obsegala:

a) v področju ministra za gradbe izgraditev velikih, modernih mednarod-

nih cest in zgraditev novih cest, s katerimi se bo vzpostavila zveza gospodarskih središč države s Primorjem;

b) v področju ministrstva prometa izgraditev železniških prog v svrhu spopolnitve obstoječe železniške mreže in zgraditve novih železniških prog v svrhu priključka železniški mreži onih krajev, ki doslej niso bili vezani z železnico.

Ministrski svet bo na predlog gradbenega, oziroma prometnega ministra določil s svojim odlokom, podrobni program teh javnih del.

2. Za financiranje del, določenih v členu 1 te uredbe se pooblašča finančni minister, da postopoma v teku dveh let izda za skupen znesek 1 milijarde Din srednjoletne državne obveznice z določenimi obrestmi in z najkrajšim rokom 5, najdaljšem 10 let.

Te obveznice so oproščene vseh državnih in samoupravnih dajatev, sedanjih in bodočih, ter uživajo pupilarno varnost.

Ustanove, obvezane k javnemu polaganju računov, lahko te obveznice knjižijo v svojih letnih bilancah po ceni, po kateri so jih kupile.

Višina obresti, izdajni tečaj, rok, oblika in nominalni znesek obveznic ugotavlja ministrski svet s svojim odlokom na predlog finančnega ministra. Za izplačilo obresti in glavnice teh srednjoletnih obveznic se bo določil potreben kredit v odnosnih proračunih, v katerih bodo zapadle.

Glede te zadnje uredbe je izjavil finančni minister, da računa, da bo pol milijarde oddal v inozemstvu, druga polovica pa na našem domačem tržišču, kjer že štirje veliki privilegirani zavodi: Narodna banka, Državna hipotekarna banka, Poštna hranilnica in Privilegirana agrarna banka, lahko prevzamejo te svote.

Ljudski pravnik.

Doplacilo članskega deleža pri združitvi. **Miral.** — Vaš mož je leta 1919 pristopil kot član h Konzumnemu društvu za Slovenijo ter plačal znesek Din 12.50. Sedaj zahtevajo še znesek Din 287.50. Vprašate, če se mora plačati? — Ako je bil leta 1919 določen članski delež z zneskom 300 Din, je mož dolžan plačati zahtevano razliko. Ako pa je bil pri pristopu

pu članski delež manjši, po našem mnenju ni dolžan doplačati ničesar, razven ako je bilo kaj takega kasneje izrecno sklenjeno. Vseh neprilik bi se mož izognil kvečjemu tako, ako bi bil svoj čas izstopil iz zadruga. Ako sam dejansko ni več kupoval v konzumu, ker ga več ni, po zakonu ne zadostuje za prestanek obveznosti, ki so jih dolžni člani poravnati. Ker nam n'iste dali na razpolago zadostnih podatkov, ne moremo točno odgovoriti. Ne poznamo pravil konzuma, h kateremu je mož pristopil, niti vsebine pristopne izjave, kakor tudi ne sklepov občnega zbora. Iz priložene informacije sklepamo, da je delež znašal leta 1919 300 Din. Poglejte doma ob svojem pristopu dobljena in veljavna pravila, pa se nato ponovno obrnite na nas, vendar morate poslati točne podatke — pravila, sklepe občnih zborov, pristopno izjavo, ker brez teh v Vašem primeru sploh ne moremo zanesljivo odgovoriti.

Znižanje bolniških stroškov. Klis. — Sina ste imeli v bolnišnici. Uprava bolnišnice zahteva, da plačate celotne stroške zdravljenja v bolnišnici. Ste zadolženi in bi radi dosegli znižanje ali pa popolni odpust od plačila bolniških stroškov. — Ako Vam župan ni hotel napraviti tozadevne prošnje, napravite si isto sami. Prošnjo morate vložiti pri oni bolnišnici, kjer se je sin zdravil. V njej navedite natančno vse okolnosti, iz katerih prosite za celotni odpis, oziroma za znižanje bolniških stroškov. Prošnjo morate kolekovati s kolekom za 5 D. Uprava bolnišnice bo nato poslala prošnjo banski upravi v Ljubljano. V prošnji napišite, koliko meri vaše posestvo, koliko imate dolgov in kako velika je vaša družina. Če ne znate prošnje sami napraviti, stopite h g. župniku, ali pa počakajte še malo, ker bo med tem izšla knjižica »Slovenskega gospodarja«, iz katere boste dobili vse potrebne podatke tudi za napravo take prošnje. Lahko že zdaj zaprosite knjižnico »Slovenskega gospodarja«, naj vam takoj po izidu dopošlje to knjižico, ki za naročnike »Slovenskega gospodarja« ne bo draga.

Kazenska preiskava. FLPT. — Nekdo Vas je ovadil, da ste leta 1933 govorili čez kralja in državo. Pravite, da vas v tistem času, ko naj bi bili to govorili, sploh ni bilo doma. Vprašate, kaj Vam

je storiti, da dokažete svojo nedolžnost in da ne boste kaznovani. — Predlagajte na sodišču, naj isto zasliši priče, ki bodo dokazale, da vas takrat sploh ni bilo doma. Dalje izpodbijajte verodostojnost ovaditelja; ako vam je sovražen, predlagajte priče. Svetujemo vam, da si dobite odvvetnika, ki bo znal braniti vaše koristi. Smatrajte stvar za resno! Mi vam iz daljave ne moremo pomagati, ker ne poznamo spisov niti poteka stvari. Zapomnite si enkrat za vselej, da je takih krivih ovaduhov vedno dosti in da jih je zlasti zadnje čase bilo toliko, kakor gob po dežju.

Vojaške zadeve.

Skrajšanje vojaškega roka sinu. M. M., Mala Mislinja. — Sinu, ki ima vknjiženo pravico na posestvo, je odmerjen 18mesečni polni rok vojaške službe. — Ali ima kot sin posestnice pravico na skrajšani rok, čeprav se je mati v drugič poročila? — Ne, ker sin nima lastnega »podedovanega« posestva, katerega bi moral obdelovati in ker nima davčnega predpisa, vsaj do višine 120 Din na leto. Zato mu je pravilno odmerjen 18-mesečni rok vojaške službe in je vsaka prošnja za skrajšanje roka brezuspešna.

Prošnja za čimprejšnji vpoklic v kader. A. Č., Zgornja Gortina pri Muti. — Kako naj napravim prošnjo za takojšen vpoklic na odsluženje vojaškega roka, ker bom pozneje zaprosil za sprejem v orožniško službo, ali pa obmejno četo? Prosim tudi za sprejemne pogoje k obmejni četi ali orožništvu. — Prošnjo za čimprejšnji vpoklic, kolekovano s 5 Din kolkom, naslovljeno na pristojni vojni okrog, predajte občinskemu uradu. — Vzorec prošnje: Komandantu ... vojaškega okrožja! N. N., rojen dne ... pristojen v občino ..., sem bil usposobljen pri naboru leta 1934. Prosim za takojšen vpoklic na odsluženje roka iz sledečih razlogov: Nameravam po odsluženem vojaškem roku takoj vstopiti v državno službo, kamor preje ne morem, dokler nisem zadostil svoji vojaški dolžnosti. Sem siromašnega stanu, brez premoženja, še nekaznovan. Datum. Podpis, bivališče. — Sprejemni pogoji za orožništvo: Isti. Da more biti kdo sprejet k orožnikom, mora izpolniti sledeče pogoje:

1. da je državlján kraljevine Jugoslavi-
je. 2. Da je odslužil rok v stalnem kadru
v glavnih vrstah orožja vojske in mor-
narice. 3. Da je telesno in duševno zdrav
in najmanj 164 cm visok. 4. Da je sam-
ski ali vdovec brez otrok ali sodnijsko
ločen od žene brez otrok. 5. Da je neopo-
rečenega vedenja in neomadeževane mi-
nulosti. 6. Da ni starejši od 30 let. 7. Da
je zmožen čítanja in pisanja. 8. Da se
pismeno zaveže, ostati pri orožništvu
najmanj tri leta in služiti tam, kamor
se odredi. — Sprejemni pogoji: za ob-
mejno (graničarsko) četo: Isti. Kandidat
za sprejem v granično (obmejno) četo
mora izpolniti te-le pogoje: 1. Da je
državlján kraljevine Jugoslavije. 2. Da
je odslužil obvezni rok v stalnem kadru
pri glavnih vrstah vojske in prvenstvo
pri pehoti, kar dokaže z vojaško listino.
3. Da je telesno in duševno popolnoma
zdrav in sposoben za službo graničarja
ob mirnem in vojnem času, povsem po
predpisih, ki veljajo za vojaka stalnega
kadra, kar se ugotavlja s specialnim
zdravniškim pregledom. 4. Da je bil
med službovanjem v stalnem kadru ka-
kor tudi po odsluženju roka do prijave
za sprejem v obmejno četo neoporečene-
ga vedenja in ponašanja. Da ni bil nik-
dar v preiskavi, niti obsojen radi uma-
zanih dejanj, kar dokaže s potrdilom
pristojnega oblastva. 5. Da je pismen.
6. Da je starejši od 30 let, kar dokaže z
izpiskom iz rojstne knjige, z vojaško
knjigo, ali s potrdilom občine. 7. Da je
po možnosti neoženjen, ali vdovec brez
otrok, ali sodno ločen od žene brez otrok.
8. Da se pismeno zaveže, da bo služil
pri obmejni četi kot graničarski pripra-
vnik najmanj leto dni pri onih edincah
in na onih krajih, kjer to službena po-
treba zahteva, in da izjavi, da pristaja
na vse odredbe zakona o obmejni četi in
odredbe dotičnih uredb in predpisov, ki
izhajajo iz tega zakona.

**Služenje pri kraljevi gardi. J. Z., Ra-
dislavci pri Malj Nedelji.** — Kater m po-
gojem mora ustrezati rekrut, da zamore
odslužiti svoj rok pri kraljevi gardi? —
Za služenje pri kraljevi gardi se zahte-
vajo splošno ti-le pogoji: 1. Da so popol-
noma zdravi in brez najmanjših teles-
nih h b. 2. Da so iz dobrih, poštenih in
zanesljivih rodbin. 3. Da so poljedelci,
brez ozira na premoženje. 4. Da so od-

ličnega ponašanja. 5. Da so krepke po-
stave. 6. Da jim po rodbinskem stanju
pripada 18mesečni polni rok vojaške
službe.

**Služenje pri kraljevi gardi. V. Š., Za-
vrč.** — Isto kot zgoraj!

Vojaška godba. J. M., Renkovec. — Ali
lahko kot godbenik odslužim svoj vo-
jaški rok pri vojaški godbi? — Vsak ob-
veznik mora zadostiti svoji vojaški ob-
veznosti z odsluženjem svojega roka pri
oni edinci in v onem rodu vojske in
mornarice, ki mu ga odredi naborna ko-
misija. Zato dvomimo v uspeh prošnje,
če jo vložite na pristojni vojni okrug.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v
soboto dne 9. t. m. so pripeljali 149 ko-
madov zaklanih svinj. Svinjsko meso je
bilo po 8—10 Din, slanina 10—12 Din.
Krme radi slabega vremena ni bilo. —
Kmetje so pripeljali 42 vreč krompirja
po 0.50—0.75, 25 vreč čebule 0.75—1, če-
sen 5—6, zelje glava 3—4, kislo zelje 3,
kisla repa 1.50—2, karfijola 5—10, oh-
rovč 2—4, hren 4—5, endivija 1 kg 12,
radič 12. Jabolke 3—5, suhe slive 7—11,
celi orehi 6—7, luščeni 24. Na trgu je
bilo 8 vreč pšenice po 1.50, 2 rži, 10 ječ-
mena 1.25, 12 koruze 1—1.25, 14 ovsa
0.75, 2 ajde 1, 4 ajdovega pšena 2.50—3,
12 fižola 1.50—2. Smetana 8—10, mleko
1.50—1.75, surovo maslo 20—24, jajca
0.50—0.75. Prinesli so 204 kokoši po 20—
25, 210 piščancev 20—55, 1 gos 30, 24 pu-
ranov 30—60, 20 domačih zajcev po 5—
20 Din.

Mariborski svinjske sojem 8. 2. 1935.
Na ta svinjski sojem je bilo pripeljanih
55 svinj, cene so bile sledeče: Mladi
prašiči 7—9 tednov stari 140 do 160 Din,
3—4 mesece stari 200 do 220 Din, 5—7
mesecev 300 do 350 Din, 8—10 mesecev
400 do 450 Din, 1 leto 500 do 650 Din,
1 kg žive teže 4—5 Din, 1 kg mrtve teže
6.50—8.50 Din. Prodanih je bilo 26 pra-
šičev.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko me-
so I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko me-
so II. vrste 6—8 Din, meso od bikov,
krav in telic 4—6 Din, telečje meso I.
vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste
4—6 Din, svinjsko meso sveže 8—12 Din.